श्रीसोमनाथसंस्कृतयुनिवर्सिटी, वेरावलम्

सत्रान्तपरीक्षा–नवम्बर/दिसम्बर–२०१६

कक्षा – शास्त्रीप्रथम, सेमेस्टर–१	**प्रश्नपत्रम् – ८**	**गुणाः – ७०**
विषयः – धर्मशास्त्र	**कोड – CE-1.1.2**	**समयः – ०३–०६**
दिनाङ्कः – १४.१२.२०१६	**ग्रन्थः – मनुस्मृतिः प्रथमद्वितीयाध्यायौ**	

प्रथमान्वितिः (युनिट – १)

प्रश्नः १ प्रदत्तेषु द्वयोः श्लोकयोः व्याख्या कार्या । **०८**

(१) आपो नारा इति प्रोक्ता आपो वै नरसूनवः ।
ता यदस्यायनं पूर्वं तेन नारायणः स्मृतः ॥

(२) तमोऽयं तु समाश्रित्य चिरं तिष्ठति सेन्द्रियः ।
न च स्वं कुरुते कर्म तदोत्क्रामति मूर्तितः ॥

(३) अहोरात्रे विभजते सूर्यो मानुषदैविके ।
रात्रिः स्वप्नाय भूतानां चेष्टायै कर्मणामहः ॥

प्रश्नः २ *(१) जगदुत्पत्तिकथां यता ग्रन्थं प्रतिपादयत ।* **०८**

अथवा

(२) ब्राह्मणादिवर्णाः तेषां कार्याणि च सविस्तारेण लिखत ।

प्रश्नः ३ द्वयोः विवेचनं कुरुत । **०४**

(१) आचारः परमो धर्मः । *(२) जगत्प्रलयः ।*
(३) ब्रह्मणः प्रागट्यम् । *(४) जलसृष्टिः ।*

प्रश्नः ४ केषाञ्चित् पञ्चानाम् लघूत्तराणि देयानि । **०५**

(१) मनुस्मृतौ प्रथमाऽध्याये कति श्लोकाः सन्ति ?
(२) कः अहोरात्रे विभजते ?
(३) कः परमो धर्मः ?
(४) ब्रह्मणः मुखात् कस्योत्त्पत्ति जाता ?
(५) ''मनुस्मृतिः'' इत्यत्र कः समासः ?
(६) मनुस्मृतेः प्रथमाऽध्यायस्य नाम किम् ?
(७) कति वर्षात्मकं देवानां युगमुच्यते ?

द्वितीयान्वितिः (युनिट – २)

प्रश्नः ५ द्वयोः कारिकयोः ससन्दर्भ व्याख्या कार्या । **०८**

(१) वेदोऽखिलो धर्ममूलं स्मृतिशीले च तद्विदाम् ।।
आचारश्चैव साधूनामात्मनस्तुष्टिरेव च ॥

(२) केशान्तिको ब्राह्मणस्य दण्डः कार्य प्रमाणतः ।
ललाटसंमितो राज्ञः स्यात्तु नासान्तिको विशः ॥

(३) एकाक्षरं परं ब्रह्म प्राणायामाः परं तपः ।
सावित्र्यास्तु परं नास्ति मौनात्सत्यं विशिष्यते ॥

प्रश्नः ६ **कस्याप्येकस्योत्तरं सविस्तारेण दीयताम् ।** **०८**

(१) *उपनयनसंस्कारः ग्रन्थोक्तदिशा समहत्त्वं वर्णयत ।*

(२) *जातकर्मनामकरणसंस्कारयोः विवेचनं कुरुत ।*

प्रश्नः ७ **एकस्य टिप्पणी कार्या ।** **०२**

(१) धर्मलक्षणम् । *(२) वेदाध्ययन विधिः ।*

प्रश्नः ८ **द्वयोः लघूत्तरं लिखत ।** **०२**

(१) नित्यं पूजितं अन्नं किं यच्छति ?

(२) अन्नप्राशनसंस्कारः कदा कर्तव्यः ?

(३) राज्ञैः (क्षत्रियैः) यज्ञोपवितसंस्कारः कदा कर्तव्यः ?

तृतीयान्वितिः (युनिट - ३)

प्रश्नः ९ **यथेच्छं द्वयोः पद्ययोः व्याख्या कार्या ।** **०८**

(१) *निषेकादीनि कर्माणि यः करोति यथा विधि ।*
संभावयति चान्नेन स विप्रो गुरुरुच्यते ॥

(२) *मात्रास्वस्रा दुहित्रा वा न विविक्तासनो भवेत् ।*
बलवानिन्द्रियग्रामो विद्वांसमपि कर्षतिः ॥

(३) *आचार्यो ब्राह्मणो मूर्तिः पितामूर्तिः प्रजापतेः ।*
माता पृथिव्या मूर्तिस्तु भ्राता स्वो मूर्तिरात्मनः ॥

प्रश्नः १० *(१) ब्रह्मचारीधर्माः सविस्तारेण प्रतिपादयत ।* **०८**

अथवा

(२) वेदाध्ययनमहत्त्वं नियमाः च यथाग्रन्थं वर्णयत ।

प्रश्नः ११ **प्रदत्तेषु द्वयोः टिप्पणी लेख्या ।** **०४**

(१) भिक्षामाहात्म्यम् । *(२) गुरुसेवाफलम् ।*

(३) उपाध्यायलक्षणम् । *(४) आचार्यलक्षणम् ।*

प्रश्नः १२ **पञ्चानां लघूत्तराणि लिखत ।** **०५**

(१) केषां शुश्रूषा परमं तप उच्यते ?

(२) सुभाषितम् कस्माद् ग्राह्यम् ?

(३) मनुस्मृतौ कति अध्यायाः सन्ति ?

(४) मनुस्मृतौ द्वितीये अध्याये कति श्लोकाः सन्ति ?

(५) ब्रह्मचारीधर्माः किस्मिन्नध्याये वर्णिताः सन्ति ?

(६) ब्राह्मणेन केशान्तसंस्कारः कतमे वर्षे कर्तव्यः ?

(७) उपनयने केशान्तिकः दण्डः कस्य भवति ?

=०=